

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a členov senátu JUDr. Vladimíra Maguru a JUDr. Heleny Haukvitzovej, v právnej veci žalobcov **1/ Š. B., 2/ L. B.**, zastúpených Mgr. R.K., advokátom v Ž.,
proti
žalovaným
1/ M. M., 2/ I. M., 3/ J. M., o zaplatenie 48 841,10 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 13 C 675/1999, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 7. júla 2010 sp.zn. 6 Co 319/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcov 1/, 2/ **z a m i e t a**.

Žalovaným 1/,2/,3 náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom zo 28. apríla 2009 č.k. 13 C 675/1999-265 (v poradí druhým) zaviazal žalovaných 1/, 2/, 3/ zaplatiť žalobcom 1/, 2/ sumu 7 223,60 € a sumu 1 726,98 € v lehote 15-tich dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia zaniká povinnosť ostatných žalovaných. Ďalej žalovaným 1/ a 3/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 1.435,97 € v lehote 15-tich dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia zaniká povinnosť ostatných žalovaných.

V odôvodnení uviedol, že žalobcovia 1/, 2/ a žalovaní 1/, 2/, 3/ uzavreli dňa 14. júna 1998 a dňa 3. júla 1998 zmluvy o pôžičke. Žalovaní 1/, 2/, a 3/ si svoje povinnosti z týchto zmlúv nesplnili. O ich povinnosti zaplatiť žalobcom 1/, 2/ dlhované pôžičky spolu s úrokom z omeškania bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom okresného súdu (v poradí prvým) zo dňa 12. novembra 2007 č.k. 13C/675/1999-203 v spojení s opravným uznesením zo dňa 28. marca 2008 č.k. 13C/675/1999-231, ktorým bola žalovaným 1/, 2/ a 3/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 725.400,- Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 15. decembra 1998 do zaplataenia a sumu 216.780,- Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 15. decembra 1998 do zaplataenia v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia zaniká povinnosť ostatných žalovaných. Ďalej bola žalovaným 1/ a 3/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 216.300,- Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 4. decembra 1998 do zaplataenia, v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia zaniká povinnosť ostatných žalovaných. Vo zvyšku v časti uplatneného úroku z pôžičky bol návrh žalobcov 1/, 2/ zamietnutý. Krajský súd v Žiline rozsudkom zo dňa 3. septembra 2008 sp.zn, 6Co/130/2008 uvedený rozsudok v napadnutom výroku, pokiaľ okresný súd vo zvyšku v časti uplatneného úroku z pôžičky návrh zamietol, zrušil a v tejto časti vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V ostaných napadnutých výrokoch rozsudok okresného súdu potvrdil. Predmetom ďalšieho konania zostali úroky dohodnuté v zmluvách o pôžičke zo dňa 14. júna 1998 a zo dňa 3. júla 1998, o ktorých rozhodol okresný súd napadnutým rozsudkom. Súd prvého stupňa pri posúdení oprávnenosti tohto nároku prihliadal na to, že žalovaní 1/, 2/, 3/ uzavreli predmetné zmluvy o pôžičke slobodne a vážne, ich zmluvná voľnosť nebola ničím obmedzená, v konaní nepreukázali, že by boli tieto zmluvy uzavreté v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, akceptovali všetky dohodnuté podmienky a prevzali na seba záväzok vrátiť nielen požičanú istinu, ale aj dohodnuté úroky z pôžičky. Ďalej posudzoval výšku dohodnutého úroku z pôžičky tiež vo vzťahu ku skutočnosti, že ani jedna zo zmlúv o pôžičke nebola zabezpečená iným právnym prostriedkom než dohodnutým úrokom, žalobcovia 1/, 2/ neuzatvárali zmluvy zo žiadnych špekulatívnych dôvodov, o ich uzavretie ich požiadali samotní žalovaní 1/, 2/, ktorí potrebovali peniaze na dokončenie rodinného domu a na jeho zariadenie a tieto im žalobcovia 1/, 2/ v dobrej viere a v dobrom úmysle požičali. Vzhľadom na uvedené dospel okresný súd k záveru, že dohodnutá výška úrokov z pôžičiek nie je v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný 3/ v predmetných zmluvách prevzal na seba ručiteľský záväzok a nakoľko svoj ručiteľský záväzok nesplnil, hoci bol na to

žalobcami 1/, 2/ písomne vyzvaný, zaviazal okresný súd aj žalovaného 3/ na zaplatenie priznaných súm a vyslovil pritom, že plnením jedného zo žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia zaniká povinnosť ostatných z nich.

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 7. júla 2010 sp.zn. 6 Co 319/2009 rozsudok okresného súdu podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že návrh žalobcov 1/ a 2/, ktorým sa domáhali zaplatenia dohodnutých úrokov z pôžičiek zo dňa 14. júna 1998 a 3. júla 1998, zamietol. Odvolací súd podľa § 213 ods. 5, ods. 6 O.s.p. sám vykonal dôkazy nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci, keď považoval za nevyhnuté zistiť výšku úrokových sadzieb uplatňovaných pri poskytovaní pôžičiek osobám ku dňu 14. júna 1998 a 3. júla 1998 v českých korunách a nemeckých markách a túto úrokovú sadzbu porovnať s výškou úrokov dohodnutých v zmluvách o pôžičke uzavretých medzi účastníkmi konania v dňoch 14. júna 1998 a 3. júla 1998 za účelom posúdenia, či výška dohodnutých úrokov je alebo nie je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Dopytom na niektoré komerčné banky, a to V., a.s., Č., a.s. a S., a.s. zisťoval výšku úrokových sadzieb uplatňovaných pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek osobám ku dňu 14. júna 1998 a 3. júla 1998 v cudzej mene, a to v českých korunách a nemeckých markách (pri objeme 600.000,- Kč, 10.000,- DEM). V., a.s. vo svojej odpovedi na dopyt súdu uviedla, že v období roku 1998 neposkytovala devízové úvery pre fyzické osoby, preto je možné vychádzať len z výšky trhových úrokových sadzieb na medzinárodnom trhu, čo bolo CZK cca 16 % a DEM 5,0 %, preto v prípade, ak by poskytovali úver alebo pôžičku fyzickej osobe, reálne by mohli byť úrokové sadzby pre CZK v rozpätí 20-29 %, pre DEM v rozpätí 10-20 % v závislosti od typu, splatnosti, spôsobu fixácie, a pod. S., a.s. vo svojej odpovedi uviedla, že úvery pre fyzické osoby v cudzej mene neposkytovali. Č., a.s. vo svojej odpovedi presne uviedla, aká bola úroková sadzba pri poskytovaní úverov ku dňu 3. júla 1998 a 14. júna 1998 v českých korunách a v nemeckých markách. Pri porovnávaní úrokových sadzieb pri úveroch poskytovaných bankami s rovnakým predmetom plnenia vychádzal odvolací súd z odpovede Č.a.s., nakoľko ostatné dopytované banky neposkytovali devízové úvery pre fyzické osoby v roku 1998, preto ich odpovede boli nepoužiteľné. Č., a.s. takéto úvery poskytovala a jej správa bola najkompletnejšia. Ku dňu 14. júna 1998 sadzba na úvery v CZK v trvaní do 1 roka bola 15,90 % p.a. Ku dňu 3. júla 1998 sadzba na úvery v DEM pri úveroch poskytovaných na 6 mesiacov bola 4,44 % a ku dňu 14. júna 1998 bola 4,43%. Zo zmluvy o pôžičke zo dňa 14. júna 1998 mal odvolací súd preukázané, že na jej základe žalobcovia 1/

a 2/ požičali žalovaným 1/ a 2/ sumu 600.000,- Kč a 10.000 DEM na obdobie šiestich mesiacov, do 14. decembra 1998, dohodli si úroky z požičaných súm vo výške 5 % mesačne zo sumy 600.000,- Kč (čo predstavuje 60% ročne) a 4 % mesačne zo sumy 10.000 DEM (čo predstavuje 48 % ročne), žalovaný 3/ v nej vystupoval ako ručiteľ. Porovnaním úrokových sadzieb odvolací súd zistil, že ročná úroková sadzba dohodnutá v zmluve o pôžičke zo dňa 14. júna 1998 takmer 4-násobne prevyšuje ročnú úrokovú sadzbu uplatňovanú pri úveroch poskytovaných Č., a.s. v českých korunách ku dňu 14. júna 1998 a takmer 5,5-násobne prevyšuje úrokovú sadzbu uplatňovanú pri úveroch poskytovaných Č., a.s. na 6 mesiacov v nemeckých markách ku dňu 14. júna 1998. Zo zmluvy o pôžičke zo dňa 3. júla 1998 mal odvolací súd preukázané, že na jej základe žalobcovi 1/ a 2/ požičali žalovanému 1/ sumu 10.000,- Kč na obdobie 5 mesiacov, do 3. decembra 1998, dohodli si úroky z pôžičky vo výške 4 % mesačne zo sumy 10.000 DEM, žalovaný 3/ v nej vystupoval ako ručiteľ. Porovnaním úrokových sadzieb odvolací súd zistil, že dohodnutá úroková sadzba 5,4 násobne prevyšuje úrokovú sadzbu uplatňovanú pri úveroch poskytovaných Č., a.s. na 6 mesiacov v nemeckých markách ku dňu 3. júla 1998. Odvolací súd ďalej uviedol, že úroky dohodnuté pri poskytnutí peňažnej pôžičky predstavujú odplatu (odmenu) za užívanie požičanej istiny. Občiansky zákonník, ani iné právne predpisy neurčujú, do akej výšky je možné dohodnúť úroky pri pôžičke peňazí. Z tejto skutočnosti však nemožno vyvodiť, že by výška úrokov závisela iba na dohode účastníkov zmluvy a nepodliehala by žiadnym obmedzeniam, aj v tomto prípade platí ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Dobrými mravmi (boni mores), ktoré sú používané ako kritérium, u ktorého je daný osobitný záujem na ich dodržiavaní, nie sú zákonom definované. V súdnej praxi sú všeobecne posudzované ako obvyklé, poctivé a spravodlivé správanie sa, pričom sú dôležité predovšetkým všetky okolnosti, za ktorých bol právny úkon uzatvorený. Ich obsah spočíva v uvedenom mimoprávnom súbore pravidiel chovania, ktorý je všeobecne uznávaným vo vzájomných vzťahoch medzi ľuďmi a rešpektuje právne princípy spoločenského poriadku. V rozpore s dobrými mravmi je právny úkon vtedy, ak odporuje takýmto pravidlám chovania, ktoré povahu právnych noriem samé osebe nemajú. V prejednávanej veci okresný súd dospel k záveru, že dohodnuté úroky z pôžičiek nie sú v rozpore s dobrými mravmi. Vychádzal z toho, že žalovaní uzatvorili zmluvy o pôžičke dobrovoľne, bez toho, že by sa nachádzali v tiesni. Prihliadal na to, že ani jedna zo zmlúv nebola zabezpečená iným právnym prostriedkom, než dohodnutým úrokom, že žalovaní uzatvorenie týchto zmlúv iniciovali a že

na strane žalobcov nešlo o špekulatívne poskytnutie peňažných prostriedkov. Dohodnutú výšku úrokov považoval za primeranú aj vzhľadom na výšku požičaných peňažných prostriedkov a dobu ich splatnosti. Odvolací súd uviedol, že pre záver o tom, že dohodnuté úroky sú primerané a v súlade s dobrými mravmi však tieto, súdom prvého stupňa uvedené hľadiská, nie sú významné. Dohodnuté úroky sú odplatom za užívanie požičanej istiny, nemajú zabezpečovaciu funkciu a na to, že ich výška je v rozpore s dobrými mravmi nemá vplyv, že táto bola dobrovoľne dohodnutá. V súlade s dobrými mravmi je taká výška úrokov, ktorá predstavuje primeranú výšku odplaty (odmeny) za užívanie požičanej istiny, teda ňou dôjde k zhodnoteniu požičaných peňažných prostriedkov bežným (obvyklým) spôsobom. V rozpore s dobrými mravmi, podľa súdnej praxe, je spravidla taká výška úrokov dojednaná v zmysle § 658 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru obvyklú v čase ich dojednania, stanovenú najmä s prihliadnutím na najvyššie úrokové sadzby uplatňované bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Vzhľadom na skutočnosť, že úroková miera dohodnutá medzi účastníkmi konania v zmluvách o pôžičke uzavretých dňa 14. júna 1998 a 3. júla 1998 takmer 4-násobne až 5,5-násobne (teda podstatne) prevyšuje obvyklú úrokovú mieru, dospel odvolací súd k záveru, že takto dohodnutá výška úrokov v zmluve o pôžičke je zrejme neprimeraná a je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Z tohto dôvodu považoval obidve zmluvy o pôžičke v časti týkajúcej sa výšky úrokov zo zmlúv o pôžičke za neplatné. Nesprávne bolo i odôvodnenie pre priznanie tak vysokého úroku zo strany súdu prvého stupňa tým, že zmluvy neboli zabezpečené iným právnym prostriedkom, než dohodnutým úrokom. Zo spisu nepochybne vyplynulo, že obidve zmluvy o pôžičke boli zabezpečené ručením, ktoré je jedným z najbežnejších zabezpečovacích prostriedkov, pričom ručiteľ vystupuje aj v tomto konaní ako žalovaný 3/.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/, 2/ dovolanie, žiadali ho zmeniť a potvrdiť rozsudok súdu prvého stupňa. Poukázali na to, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení. Vytýkali odvolaciemu súdu, že prejudiciálne určil neplatnosť zmlúv o pôžičke v časti o dohodnutej výške úrokov z pôžičky bez vykonania komplexného posúdenia okolností, za ktorých boli tieto uzavreté, výlučne na základe porovnania úrokových mier, pričom pre posúdenie súladu právneho úkonu s dobrými mravmi sú dôležité predovšetkým všetky okolnosti, za ktorých bol právny úkon urobený. Zdôraznili, že pri uzavretí predmetných zmlúv nebola zmluvná voľnosť žalovaných ničím obmedzená, žalovaní na seba dobrovoľne prevzali záväzok vrátiť nielen požičané sumy, ale aj dohodnuté

úroky. Platnosť predmetných zmlúv nikdy nespochybňovali, napríklad z dôvodu ich uzavretia v tiesni. Okrem toho dohodnuté úroky z pôžičky nemožno považovať za úroky v rozpore s dobrými mravmi aj z dôvodu, že pôžičky boli poskytnuté v cudzích menách, ktoré peňažné ústavy v tom čase neposkytovali. Ďalej uviedli, že pri porovnávaní úrokových sadzieb by mal súd vychádzať z úrokovej miery obvyklej, pričom je zrejmé, že z vyjadrenia jednej bankovej inštitúcie o tom, s akými úrokovými sadzbami poskytovala úvery, resp. pôžičky v relevantnom čase, nemožno vyvodiť záväzný záver o úrokových mierach obvyklých a tento použiť pre porovnanie s dohodnutými úrokmi. Rovnako by mal súd podľa názoru žalobcov 1/, 2/ pri stanovení obvyklej úrokovej miery zohľadniť aj najvyššie úrokové sadzby uplatňované bankami. Najvyššia úroková sadzba zistená odvolacím súdom vyplývala z vyjadrenia V., a.s., ktorá by v prípade, ak by poskytovala devízové úvery fyzickým osobám, uplatnila úrokové sadzby na úrovni pre CZK až 29 % a pre DEM 20 %, a teda žalobcovia majú za to, že odvolací súd pochybil, keď daný údaj nezohľadnil. Napokon žalobcovia 1/ a 2/ poukázali na skutočnosť, že v prípade, ak by aj odvolací súd na základe porovnania dohodnutých úrokov s úrokovými mierami obvyklými, za zohľadnenia ostatných okolností uzavretia daných zmlúv o pôžičke, dospel k záveru, že dohodnuté úroky z pôžičky boli neprimerane vysoké, nemožno podľa nich danú dohodu o výške úrokov z omeškania považovať za neplatnú v celom rozsahu. Žalobcovia 1/ a 2/ zastávali názor, že v takom prípade by bola dohoda o výške úrokov z pôžičky neplatná len v časti prevyšujúcej súdom určenú primeranú úrokovú mieru.

Žalovaní 1/, 2/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/, 2/ nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku

odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

So zreteľom na § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z týchto väd nebola v dovolaní namietaná a ani v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Dovolatelia namietali, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V predmetnej veci dovolatelia namietali nesprávnosť právneho názoru odvolacieho súdu, ktorý na rozdiel od súdu prvého stupňa, dospel k záveru, že dohodnutá výška úrokov v zmluve o pôžičke je zrejme neprimeraná a je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Z tohto dôvodu považoval obidve zmluvy o pôžičke v časti týkajúcej sa výšky úrokov zo zmlúv o pôžičke za neplatné.

Podľa § 657 Občianskeho zákonníka zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi veci určené podľa druhu, najmä peniaze, a dlžník sa zaväzuje vrátiť po uplynutí dohodnutej doby veci rovnakého druhu.

Podľa § 658 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pri peňažnej pôžičke možno dohodnúť úroky.

Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Úroky dohodnuté pri poskytovaní peňažnej pôžičky predstavujú odmenu za užívanie požičanej istiny. Dohodnuté úroky je potrebné odlišovať od úrokov z omeškania, na ktoré má veriteľ zo zákona právo, ak sa dlžník dostal s peňažným plnením do omeškania (§ 517, ods. 2 Občianskeho zákonníka). Občiansky zákonník a ani iné právne predpisy výslovne nestanovia, do akej výšky je možné pri peňažnej pôžičke dojednať úroky, z tejto skutočnosti však nemožno vyvodzovať, že by výška úrokov závisela len od dohody účastníkov zmluvy o pôžičke, nakoľko i tu platí ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností, vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov, nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

Dobrymi mravmi v občianskoprávnych vzťahoch sa v súdnej praxi rozumie súbor spoločenských, kultúrnych a mravných pravidiel správania, ktorý je v súlade so všeobecne uznávanými vzťahmi medzi ľuďmi a mravnými princípmi spoločenského zriadenia a ktorý v historickom vývoji osvedčil istú nemennosť, vystihujúc podstatné historické tendencie, ktoré sú zdieľané rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem.

Je nepochybné, že neprimerane vysoké úroky, dojednané pri peňažnej pôžičke sú všeobecne považované za odporujúce uznávaným pravidlom správania a vzájomným

vzťahom medzi ľuďmi a mravným princípom spoločenského poriadku, a teda sú v rozpore s dobrými mravmi. Požiadavka na neprimerané zmluvné úroky môže za istých okolností v sebe obsahovať i skutkovú podstatu trestného činu úžery, kedy dohoda o neprimeraných úrokoch je neplatná pre rozpor so zákonom, alebo v iných prípadoch pre rozpor s dobrými mravmi.

Správne už odvolací súd uviedol, že podľa ustálenej súdnej judikatúry, ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, patrí k právnym normám s relatívne neurčitou (abstraktnou) hypotézou, t.j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu neobmedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade, či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje, z akých hľadísk má súd vychádzať, preto závisí v každom prípade na úvahe súdu. Rozhodnutie o tom či sú splnené podmienky pre použitie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka alebo § 39 Občianskeho zákonníka, je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musí byť zvážené všetky rozhodujúce okolnosti.

Pri dojednávaní úrokov pri peňažnej pôžičke koná v súlade s dobrými mravmi len ten veriteľ, ktorý požaduje primeraný úrok bez ohľadu na to, že dlžník uzatvára zmluvu o pôžičke v situácii pre neho nepriaznivej. V súlade s dobrými mravmi je preto také konanie veriteľa, ktorý sa pri peňažnej pôžičke „uspokojí“ bez ohľadu na to, v akej situácii sa nachádza dlžník, s primeranou výškou odplaty (odmeny) za užívanie požičanej istiny a ktorý svoje voľné peňažné prostriedky mieni „zhodnotiť“ obvyklým spôsobom. Nie je možné neprihliadnuť na skutočnosť, že dlžník uzatvára zmluvu o peňažnej pôžičke a dohodu o úrokoch z tejto pôžičky často práve z dôvodov svojej inak neriešiteľnej finančnej situácie. Nezodpovedá preto všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník v takejto situácii poskytoval veriteľovi neprimerané až úžernícke úroky. Neprimeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom, je taká výška úrokov dojednaná podľa § 658 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednania obvyklú, určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám, uplatňovaným bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek.

V prejednávanej veci odvolací súd po doplnení dokazovania zistil, že úroková miera dohodnutá medzi účastníkmi konania v zmluvách o pôžičke uzavretých dňa 14. júna 1998 a 3. júla 1998 takmer 4-násobne až 5,5-násobne (teda podstatne) prevyšuje obvyklú úrokovú mieru a z tohto zistenia vyvodil správny právny záver, o neplatnosti takýchto ujedaní pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

Dovolací súd s týmto záverom odvolacieho súdu stotožnil a k námietkam dovolateľov, že nebolo v konaní prihliadnuté k záveru iného peňažného ústavu, ktorý v uvedenom období však takéto pôžičky neposkytoval, dodáva, že i tento hypotetický údaj o tom, že tento ústav by zaťažil túto službu úrokom 20% až 29 %, je stále v nepomere s úrokom dohodnutým v zmluvách medzi účastníkmi, ktoré predstavovali 48% a 60% ročne.

K námietke dovolateľov, že odvolací súd mal vysloviť za neplatnú z dôvodu rozporu s dobrými mravmi len tú časť dohody, ktorú vzhľadom na výšku dohodnutých úrokov považoval za neprimeranú, a teda nie celú dohodu o výške úrokov z omeškania, dovolací súd uvádza, že ak sa podľa § 41 Občianskeho zákonníka dôvod neplatnosti vzťahuje len na časť právneho úkonu, je neplatnou len táto časť, pokiaľ z povahy právneho úkonu alebo z jeho obsahu alebo z okolností, za ktorých k nemu došlo, nevyplýva, že túto časť nie je možné oddeliť od ostatného obsahu. Tam, kde sa dôvod neplatnosti vzťahuje na celý právny úkon (dôvod neplatnosti sa týka jeho podstatnej zložky), je právny úkon neplatný v celom rozsahu. Otázku možnosti a nemožnosti oddelenia právneho úkonu treba posudzovať z hľadiska povahy a obsahu celého právneho úkonu a nielen z hľadiska oddelovanej časti. Zmluvu, pokiaľ ide o jej zákonom určené pojmové znaky, treba chápať ako nedeliteľný celok, v danom prípade bolo možné oddeliť časť zmluvy o pôžičke, ktorá v sebe obsahovala dohodu o výške úrokov, od samotnej zmluvy (platnosť zmlúv o pôžičke medzi účastníkmi nebola namietaná), avšak jej obsah tvorí nedeliteľný celok vo vzťahu k ujedaniu o dohodnutej výške úrokov. Túto dohodu považoval dôvodne odvolací súd za neplatnú z vyššie uvedených dôvodov, a podľa obsahu ju nebolo možné deliť tak, ako to má myslieť § 41 Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom je vecne správne. S jeho právnym záverom, ktoré ho viedli k zmene rozsudku súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. a ktoré nevybočili z medzí hľadísk stanovených zákonom, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožnil a v podrobnostiach odkazuje na ich odôvodnenie. Pretože rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska uplatneného

dovolacieho dôvodu správny a keďže nebolo zistené, že by konanie bolo postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 O.s.p. alebo inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov 1/, 2/ podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešným žalovaným 1/, 2/ vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcom 1/, 2/, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd im napriek tomu náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodali návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. apríla 2012

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová